

A Tanács felfogása és politikája

A magyarországi zsidóság ortodox és konzervatív-asszimilációpárti vezetői, csakúgy, mint a cionista vezetők, tudták, mit műveltek a németek Kelet-Közép-Európa szomszédos országaiban,¹⁷ ugyanakkor sem a zsidó tömegeket, sem az ország keresztény vezetését nem tájékoztatták teljesen és pontosan a végleges megoldás tervéről. Ráadásul nem tettek óvintézkedéseket, hogy a német megszállás esetére elhárítsák vagy csökkentésük a lehetséges katasztrófát. Ennek következtében a magyarországi zsidóságnak, mely szinte Auschwitz közvetlen szomszédságában élt, fogalma sem volt a gázkamrákról és a német koncentrációs táborokban elkövetett tömeggyilkosságokról. Akik hallottak valamit erről, az információt rémhírnek, jobb esetben náciellenes propagandának tekintették. Vezetőikhez hasonlóan azzal áltatták magukat, hogy ami Lengyelországban és másutt történt, az nem történhet meg Magyarországon, ahol a zsidók sorsa több mint ezer éve fonódik össze a keresztény magyarok sorsával. A jól tájékozott zsidó vezetők nem ismertették meg tömegeikkel, hogy mi folyik a szomszéd országokban, s mivel törvénytisztelő polgárok voltak, betartották a szigorú cenzúraszabályokat, és megtiltották a zsinagógák felhasználását ilyen „propaganda”-célokra.

Benoschofsky Ilona, aki a főváros zsidó közösségének egyik tevékeny tagja volt, majd a háború után a budapesti Zsidó Múzeum igazgatója lett, úgy vélekedik, az járhatott a Zsidó Tanács tagjainak fejében, hogy ha már úgysem lehet megmenteni a magyar zsidóságot, jobb, ha az nem is sejtí sorsát. Tekintve, hogy a németek kivégzéssel fenyegették mindazokat, akik a deportálásokat emlegették, a Tanács nem hozhatta nyilvánosságra, hogy a deportálás valójában a gázkamrát és a krematóriumot jelenti.¹⁸ Benoschofsky azt is állítja, hogy „ha a Zsidó Tanács azt gondolta is, hogy nincs menekvés a tömegek számára, önmaga előtt azért látott kiutat”. Tekintve, hogy a Horthy-korszak zsidóellenes intézkedései mindenekelőtt a zsidóság alsó rétegeit érintették, a Zsidó Tanács tagjai, akik csak hallomásból ismerték ezeket, ezúttal is bízhattak abban, hogy mentésséget nyernek.¹⁹

A Zsidó Tanács tagjai érthető módon megpróbálták külön védelmet és kedvezményeket biztosítani családjuknak, és néha a saját érdekeiket mozdították elő, mégis túlzás azt állítani vagy feltételezni, hogy ezt tudatosan tették, és a tömegek érdekei ellen cselekedtek. Igaz, rövidlátó, túlformalisztikus és legalisztikus magatartást tanúsítottak, s ítéleteikben gyakran tévedtek, mégis tiszteletre méltó emberek voltak, akik, bár rosszul megválasztott módszerekkel, mégis menteni igyekeztek a menthe-